

yeni üfüqlər

← Övvəli səh.4

Ali təhsilin əlçatan olması bizim prioritetimizdir

- *Bəs müraciət edənlərin sayında hansı fərq olur?*

- Müraciət edənlərin sayında, məsələn, elə yerlər var ki, müəyyən qədər azalma var. Çünki uşaqların da sayında azalma gedir, rəqabətlik aşağı düşüb. Amma dövlət sifarişli yerlərlə bağlı bizdə əsaslı dəyişiklik baş verib. 2015-2016-cı tədris ilində dövlət sifarişli yerlərin sayı 11799, 2020-2021-ci tədris ilində isə 22681 olub. Bu isə təxminən 92 faiz çox göstərici deməkdir. Yəni, bu, dövlət başçısının və Azərbaycan hökumətinin müvafiq sərəncamları ilə mümkün olub. Sosial təbəqələrin, aşağı təminatlı ailələrdən olanların da təhsil alması üçün bu baş verib. Bu, yəqin ki, davam edəcək. Yəni, bu faktır, keçmişdə baş vermiş bir hadisədir. Eyni zamanda onu da qeyd edim ki, mənə görə istənilən polemika, istənilən fikirlərin fərdiliyi mümkündür, ancaq bunlar yalancı rəqəmlərə deyil, doğru faktlara əsaslanmalıdır. Hazırda bakalavr səviyyəsində təhsil alanların 56 faizi dövlət sifarişli və ya dövlət hesabına təhsil alır. Bir qismi dövlət sifarişli, bir qismi isə dövlət büdcəsi hesabına maliyyələşir. Həmin insanlar sosial cəhətdən daha az təminatlı ailələrdən, məcburi köçkün ailələrdən olanlardır, buraya əlilliyi olan insanlar, onların ailələri də aiddir. Eyni prosesi biz magistratura pilləsində də görürük. Sözümlərin mahiyyəti ondan ibarətdir ki, ali təhsillə bağlı, dediyim kimi, biz çalışmalıyıq ki, daha çox insanımız ali təhsil alsın. Amma bunun da keyfiyyət faktorunu unutmamalıyıq. Yəni, keyfiyyətə təsir edən,

səhv şəkildə təqdim etməkdir. Amma başqa bir məsələ ondan ibarətdir ki, bu ilin yeniliklərindən, islahatlarından biri tələbə kreditləri alətlərinin ali təhsil alanlara təqdim edilməsidir. Burada da iki prinsip öz əksini tapacaq. Bir tərəfdən biz sosial cəhətdən aşağı gəlirləri olan insanlara faizsiz kreditlərin verilməsi, 2-ci tərəfdən isə nəticələri yüksək olan tələblərə müəyyən standart paketin verilməsini düşünürük. Ancaq kreditlər ümumilikdə nə deməkdir? Həm də vətəndaş məsuliyyəti deməkdir. Çünki dövlətin məsuliyyəti ilə bağlı bu qarşılıqlı anlaşmadır. Çünki vətəndaş məsuliyyətini inkişaf etdirməliyik, həm də müəyyən mənada dövlətin rolunu yerinə yetirmiş olur. Dövlət həm sosial cəhətdən, həm aşağı gəlirli ailələrdən olan, həm də eyni zamanda bacarığı yüksək olan insanlara imkanlar yaradır. Bu nöqtəyi-

yoq. Yəni, “5 nəfər bacarığı olmayan mühəndis, yoxsa bacarığı olan 1 mühəndis yaxşıdır” sualını mən müzakirə üçün insanlarımızı açıq buraxıram ki, bu barədə düşünsünlər.

Tələbə yönü olmaq olduqca vacibdir

- *Çox minnətdaram. Çox geniş və əhatəli məlumatlar verdiniz. Mənə elə gəlir ki, bu andan etibarən Emin müəllimin dedikləri və altından xətt çəkərək açıqlamaq istədiyi fikirlər heç bir mübahisə doğurmayacaq, qaranlıq tərəfləri qalmayacaq. Amma bir məsələni də istəyirəm vurğulayım. 2021-ci il üçün müəyyən olunan və reallaşdırılması nəzərdə tutulan bir çox məsələlər bir az dəyişikliyə uğraya bilər. Balkə də bu, çox subyektiv bir fikir olacaq. Amma bir çox şeylər dəyişdi. Müharibə, itkilərimiz, gəlirlərin azalması, ictimai iqtisadi obyektlərdə işləyən bir ailə başçısının ailəsini təsəvvür edin... bütün bunları nəzərə alıb yeni güzəştlər, yenidən baxılmalar həyata keçirilə bilərmi? Təhsil ödənişini vaxtında ödəyə bilməyənlər necə olacaq? Bu hallarda hansısa güzəştlər olacaq? Belə bir düşüncələriniz, islahatlarınız varmı?*

- Bu məsələ, bilərəm ki, çox həssas məsələdir. Eyni zamanda öz fikrimi bacardığım qədər aydın ifadə etməyə çalışacağam. Hər hansı problemdən danışanda birincisi problemin miqyasını müəyyən etmək lazımdır. Ali təhsil haqqını ödəməmə əksər bakalavr və magistrlərimizin problemi deyil. Çünki onların təhsil haqlarını dövlət ödəyir. Yəni, 56 faiz tələbənin təhsil haqqını dövlət tam ödəyir. Ya dövlət sifarişli, ya dövlət büdcəsi hesabına və yaxud da koronavirus şəraiti ilə bağlı müəyyən edilmiş kriteriyalar əsasında ən aşağı gəlirli, sosial yardım alan, valideynlərinin əlillik dərəcəsi olan, valideynini itirmiş şəxslər - onların pulunu dövlət ödəyir.

Bunun bütün çərçivəsində bizim, yəni, 56 faiz tələbəmizin, ümumiyyətlə, belə bir probleminin olması nəzəri cəhətdən mümkün deyil. Geridə qalır bizim bakalavr və magistr təhsili alan 44 faiz tələbəmiz. Bu tələbələr bir qisminin bu problem, deyək ki, var, amma hamısının problemi yoxdur. Onlar ali təhsilə gələndən, təbii ki, öz həyatlarını planlaşdırırlar və ali təhsili ödənişli

əsaslarla almaları ilə bağlı qərar verirlər. Sadəcə olaraq, pandemiya baş verəndə, müharibə dövrü, bunu heç kim proqnozlaşdırma bilmir. Burada iki tərəf var. Təhsil Nazirliyi burada müəyyən mənada tərəf deyil, daha çox məsələləri tənzimləyən qurumdur. Bir tərəfdən universitetlər, bir tərəfdən tələbələr var. Və tələbələrin bu problemin həllində, mən elə düşünürəm, dialoq çox önəmli məsələdir. Yəni, fərdi yanaşma çox önəmlidir. Çünki biz bir formula tapıb hamıya tətbiq edə bilmirik. Hər bir halda müxtəlif yanaşma var. Bu say nə qədər böyükdür sualı vacibdir. Mən düşünürəm ki, xeyli sayda belə tələbəmiz var. Biz bundan xəbərdarıq, bunu görürük. İkinci məsələ, ali təhsil müəssisələrinin fonunda bunlar fərqli tipli problemlərdir. Məsələn, böyük ali təhsil müəssisələri üçün bir tələbənin təhsil haqqını ödə-

Və dediyim kimi, daha çox düşünürəm ki, ali təhsil müəssisələrinin rəhbərləri ilə verilmiş situasiyaya əlaqəli yanaşmaqla, situasiyanı başa düşməklə tələbə yönü olmaq olduqca vacibdir.

fərdən və ya bir formuladan ibarət deyil. Bu, bir nəfərin həll edə biləcəyi problemlərdən deyil. Bizim ali təhsil müəssisələri ilə də, təbii ki, bu istiqamətdə onlarla ciddi şəkildə iş aparırıq. Tələbələrımızlə də bu iş aparılır. Amma hər bir halda bir yanaşmanın tələbə yönü olması olduqca vacib məsələdir deyər düşünürəm. Amma tələbələrımız vəziyyətdən müəyyən mənada əlaqəli yanaşma başa düşməlidirlər ki, bu gün ali təhsil müəssisələrinin maliyyə tələməsinin yeganə mənbəyi tələbənin ödədiyi puldur, yəni, o, maliyyələşmə yoxdursa, onda ali təhsil müəssisəsi də öz xərclərini ödəyə, fəaliyyətini saxlaya bilmir. Ona görə burada iki həqiqət var. Və bu 2 həqiqətin mütləq ortaq yeri var və bunu tapmağa hamımız bir yerdə çalışmalıyıq. Amma düşünürəm ki, buna emosiyalarla, giley-güzarla yox, oturub konstruktiv şəkildə fərdi qaydada məsələlərə baxmaqla edə bilərik.

Biz birlikdə qarşımızda olan çağırışın öhdəsindən gələ bilərik

- *Təşəkkür edirik, Emin müəllim. 45 dəqiqəlik bir dərs müddətində bizim hamımızı maraqlandıran təhsillə bağlı suallar ətrafında maraqlı söhbət oldu. Sizə də fəaliyyətinizdə uğurlar, möhkəm cansağlığı arzulayırıq. İki övladınız var və elə onların məktəb programını tərtib edib tənzimləyə-tənzimləyə digər valideynlərin də nələr çəkdiyini bilirsiniz. Ona görə də lütfən bir az hər kəsi düşünmək kimi məsuliyyətli bir işin başındasınız. Valideynin də bu dəqiqə nəzər-diqəti sizin üzünüzdədir.*

- Mən də valideynlərimizə təşəkkür edirəm. Onlara ən önəmli olan səbir arzulayıram. Önəmli olan budur ki, yalnız səbirli olub hansısa bir şəkildə böyük ambisiyalara, məqsədlərə nail olmaq olar. Bu, çox vacib məsələdir, eyni zamanda vəziyyətin mürəkkəbliyini hamımız başa düşürük. Yəqin ki, hamını məmnun edəcək, xoşbəxt edəcək həll yollarını tapmaq çox çətinidir. Amma daha çox əksəriyyət və bizim qarşımızda duran milli maraqlarımıza yönəlik qərarların verilməsi, düşünürəm ki, vacib məsələdir. Amma eyni zamanda inanıram ki, biz birlikdə qarşımızda olan çağırışın öhdəsindən gələ bilərik. Mən də sizə öz təşəkkürümü bildirirəm.

- *Çox sağ olun. Bir daha minnətdaram. Təhsilin ayrıca ayrılmış bir vaxtı yoxdur. Təhsil hər zaman aktualdır, vacibdir. Önəmli olan budur ki, sözlərimizi birləşdirərək təhsilli gələcəyimiz üçün alimlərdən gələni əsirgəməyək.*

sözsüz ki, birinci faktor maliyyələşmə faktorudur. Çünki bir tələbəyə ayrılan pulun müqabilində professorla verilən əməkhaqqı, həmin ali məktəbdə olan laboratoriyaların keyfiyyəti, təhsil infrastrukturunu, xarici əlaqələri, beynəlmilləşməsi mümkün olur, yəni, bu nöqtəyi-nəzərdən yalnız sayı artırırıqsa, onda keyfiyyətə bağlı ciddi problemlərimiz olacaq. Keyfiyyətə çox fokus olub az sayda insanı ali təhsilə gətirərsək, onda bizim say probleminiz yaranacaq. Çünki hər yerdə tələbəmiz olmayacaq. Bu balans addım-addım qorunmalıyıq.

Bir məqamı da qeyd edim, adam-başına düşən maliyyələşmə də son 2 ildə təxminən 30 faiz dövlət hesabına artırılmışdır. Yəni, bu mənada biz başa düşməliyik ki, ali təhsilin əlçatan olması və ali təhsilin gələcəkdə daha çox insanı əhatə etməsi bizim prioritetimizdir. Ona görə, “Təhsil naziri istəmir insanlar ali təhsil alsın” demək, müəyyən mənada, əsli başa düşməməkdir, ya da onu məcradan çıxarıb

nəzərdən, mənə elə gəlir ki, yenə də deyirəm, böyük imkanlarımız gələcəkdə yenə də olacaq. Və bizim növbəti illərdə də abituriyentlərimizin ali təhsil almaq ehtimalı daha yuxarı olacaq. Bunu birmənalı demək olar. O cümlədən onu da unutmayaq ki, biz orta ixtisas təhsili müəssisələrindən də ali təhsil müəssisələrinə qəbul prosesini artırıq həyata keçiririk. Burada da minlərlə Azərbaycan vətəndaşı ali təhsil almaq imkanı əldə edir. Və bütün bunları ümumiləşdirsək və ilkin fikrə qayıtsaq, biz çalışmalıyıq ki, bu, elə də asan məsələ deyil, çünki bir-biri ilə əks istiqamətli prosesdir, ali təhsil bacardığımız qədər əlçatan olsun. Əhalinin müxtəlif sosial qrupları onların varlığı-kasıb olmalarından asılı olmayaraq, burada iştirak edə bilsin. Amma bilik faktorunu unutmamalıyıq. Biz sonda ali təhsilli mütəxəssislərdən - mühəndisdən, həkimdən, müəllimdən danışırıq. Bu insanların keyfiyyətli hazırlanması bizim gələcəyimizi müəyyən edən faktordur, onların sayı